

Duitsland eert striptekenaar Spiegelman

Prijs en tentoonstelling voor maker van Holocaust-strip 'Maus'

Achtergrond - 26 september 2012

'Eindelijk onderdeel van de hoge cultuur' kopte de Tageszeitung naar aanleiding van de uitreiking van de Siegfried-Unseld-Preis aan Art Spiegelman, afgelopen zondag. De Amerikaanse cartoonist moest inderdaad lang vechten om erkenning, zeker na zijn poging de Holocaust in 'Maus' in stripvorm te verbeelden. Tegenwoordig wordt hij bejubeld. Museum Ludwig in Keulen eert hem met een retrospectief.

Mag dat wel, een strip over de Holocaust? Met Duitsers als katten en de joden als muizen? Het gedoe rond de Duitse vertaling van het in 1986 in de Verenigde Staten verschenen 'Maus' spreekt boekdelen. Duitsland had aanvankelijk grote moeite met het werk dat Spiegelman zo beroemd maakte.

De vertaling verscheen uiteindelijk in 1989. Maar ook toen weer leidde de stripvorm en de vraag hoe serieus je die kon nemen tot "verwarring en verontwaardiging" in de feuilletons, zoals historica Christine Gundermann schrijft op het wetenschappelijke online geschiedenisforum HSK.

Enige mogelijke vorm

Een uitzondering vormde Die Zeit. Het opinieblad prees de autobiografische strip, waarin Spiegelman de ervaringen van zijn Pools-joodse vader tijdens en na de oorlog verwerkt, bij zijn verschijning in 1989 uitvoerig. Het blad noemde de strip juist de "vermoedelijk enige mogelijke vorm" van verbeelding van de Holocaust: "De beeldtaal die Spiegelman heeft gekozen is ondanks alle vervreemding authentieker en overtuigender dan de meeste pogingen het lijden van de vervolgd en de nachtmerries van de overlevenden 'zakelijk' weer te geven."

Daarover zijn tegenwoordig de meeste Duitsers het wel eens. Dagblad Der Tagesspiegel noemt Maus nu "een comicroman die het literaire potentieel van het medium ten volle heeft benut en richtinggevend werd." De Süddeutsche schrijft dat het intussen wel duidelijk is, "dat 'Maus' niet alleen een buitengewoon stripwerk is, maar ook een van de belangrijkste kunstzinnige studies van de Holocaust überhaupt."

Blijk van waardering

De uitreiking van de tweejaarlijkse Siegfried-Unseld-Preis aan Spiegelman bevestigt zijn status in Duitsland, evenals de tentoonstelling van zijn werk in het chique Museum Ludwig in Keulen. Dat laatste is trouwens niet alleen een blijk van waardering van Spiegelmans kunstenaarschap, maar zou je omgekeerd ook kunnen zien als Spiegelmans erkenning van Duitsland.

De 64-jarige tekenaar weigert zijn werk bijvoorbeeld tentoon te stellen in Oostenrijk, omdat hij vindt dat dat land te weinig doet om in het reine te komen met zijn aandeel in de Tweede Wereldoorlog en de jodenvervolging. Ook in Israël weigert hij te exposeren, omdat de genocide op de joden daar in zijn ogen politiek geïnstrumentaliseerd wordt.

Obsessie met het verleden

Juist met Duitsland onderhoudt hij een veel betere relatie. Zijn vader weigerde na 1945 nog voet op Duitse bodem te zetten, vertelt Spiegelman tegen de Frankfurter Allgemeine. Maar zelf reisde hij er in de jaren tachtig al rond om research te doen voor zijn beroemde *graphic novel*. De tekenaar zegt zich erg verbonden te voelen met Duitsers van zijn generatie, bijvoorbeeld waar het de “obsessie met het verleden” betreft.

Dat klinkt allemaal vrij serieus, maar in Duitsland toont Spiegelman zich verder vooral van zijn schelmachtige kant. “Ik wil ook Adolf Hitler bedanken”, zei hij zondag bijvoorbeeld in zijn dankwoord bij de uitreiking van de met 50 duizend euro gedoteerde Unseld-Preis, “want zonder hem was ‘Maus’ niet mogelijk geweest.”

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/184/duitsland-eert-striptekenaar-spiegelman>